

Täna ...

1. Täna, 16. novembril tähistatakse Ukrainas raadio-, tele- ja sidetöötajate päeva ja Kuubal Püha Cristobali päeva. Mis ametite pidajate päeva tähistatakse täna aga Venemaal ja eraldi Moskva linnas? **Üks amet, üks punkt.**
2. 16. novembril 1896 toimus maailma esimene ... ja see sai toimuma Niagara kose ja Buffalo linna vahel? **Mis asi?**
3. Täna on sünniaastapäev kuulsal Portugali kirjanikul (16.11.1922 ... 18.06.2010), Nobeli preemia laureaadil 2008. aastast. Ta kirjutas nii romaane kui ka näidendeid ja luulet. Tema kirjanduslikuks läbimurdeteoseks peetakse 1982. aastal ilmunud romaani "Baltasar ja Blimunda" ("Memorial do Convento"). Kriitikud peavad parimaks teoseks 1984. aastal ilmunud romaani "Aasta, mil suri Ricardo Reis" ("O Ano da Morte de Ricardo Reis"). Eesti keeles ilmus 2007. a "Pimedus" ("Ensaio sobre a Cegueira"; 1995) **Kes?**
4. Täna 5 aastat tagasi suri majandusteadlane, keda peetakse üheks olulisemaks 20-ndal sajandil. Põhjapanev oli tema töö rahateooria vallas – tema töödest lähtub olulises osas tänapäevane arusaam inflatsioonist ja rahapoliitika sõltumatus valitsusest (ehk keskpankade sõltumatus, kuigi ta ise pooldas rahapakkumise määramist mehhaaniliselt ning keskpankade täielikku kaotamist). Ta argumenteeris fikseeritud valuutakursside vastu ja (tänapäeval üldlevinud) turu poolt määratud vahetuskursside poolt (vaba kursi ainsa alternatiivina nägi ta valuutakomitee süsteemi). Lisaks sellele andis ta olulise panuse tarbijakäitumise uurimisse (püsiva tulu hüpotees), majandusajalukku, statistikasse (statistilised mudelid kvaliteedikontrollis) ning majanduse metodoloogiasse. Sai 1976 aastal Nobeli majandusauhinna. Ta oli Newsweeki kolumnist ning on olnud ka USA presidendi nõuandja. **Kes?**
5. **Kes on helilooja?**

Ei saa me läbi Lätita ega nende teisteta ka

6. Nimetage linn Lätis. Linn aastast 1928, 7970 elanikku. Etniline koosseis: lätlasi (54.4 %), venelasi (39.6 %), poolakaid (1.9 %), valgevenelasi (1.5 %), mustlasi (1.2 %) Linna elanike arvu on oluliselt mõjutanud XX sajandil toimunud sõjad: 1897 elas linnas 2104 elanikku, 1935 1662 (sh juute 50,97%), pärast II maailmasõda alla 1000, 1989 migratsiooni tulemusena 9421. Linna asukohast annavad ehk infot 4 peatänavat nimed: Riia, Rezekne, Daugavpils ja Aglona tänavad. Ka eestlased kasutavad igapäevases kõnekeeles selle linna nime, küll sootuks teises kontekstis ja tähenduses.

7. Iisraeli vana seekel asendati 1985.a uue seekliga, mis jaguneb 100 ... Kasutusel on 10 ja 50 ühikulised mündid. **Kuidas kutsutakse Iisraeli peenraha?** Küsitavat sõna kasutavad muide ka ülemerenaabrid, aga veidi teises tähenduses.

8. Kuidas nimetatakse Valgevenes räägitavat valgevene-vene segakeelt, mis põhineb vene keele sõnavaral ja valgevene keele grammatikal ning hääldusel? Seda keelt kõneleb suurem osa Valgevene elanikest.

9. Nimetage linn ja oblastikeskus Venemaal. Linna nimi on tulnud mokša keelest ja tähendab sood või tüma maad. Linn asub Moskvast 482 km kaugusel. Rahvaarv: 280400 (2010). Linn asutati 1636, linnaõigused sai 1719. Läbi linna voolab Tsna jõgi. Linnas on sündinud matemaatik Kolmogorov, partisan Kosmodemjanskaja, helilooja Rahmaninov jpt.

10. Kes on helilooja?

Alguses oli sõna

11. Eesti arvutiteadlane Ustus Agur juhatas 1966-1977 TPI elektronarvutite kateedrit ja töötas muu hulgas nõukogude-vene superarvutiga "Ural". Selle käigus leiutas ta arvutimaailma jaoks ühe **uudissõna**. **Missuguse?**

12. Tartus on Kiiutri tänav. See tähendab ühe ameti pidajat (nagu lööpergi). **Mis tööd teeb kiiüter?**

13. **Mis puu on lärjepuu?**

14. 3. augustil 2010 sooritas grupp Eesti mägironijaid Kristjan-Erik Suurväli juhtimisel esmatõusu Kunluni mäestikus asuvale 5227 m kõrgusele mäele. Sellega kaasnes au anda mäetipule oma valitud nimi. **Mis nime kannab nüüd kaugel Hiinamaal asuv mägi?**

15. Tuntud multikategelane Tšeburaška kannab leedu keelemurdes nime Kulverstukas ja eesti keeles Potsataja. **Kes on see tuntud mees**, kes andis talle selle torema maakeelse nime? See praegu pensionipõlve pidav mees vallandati omal ajal Tartu aseprokuröri ametist. Tuntumaks sai ta aga ühe populaarse telesaate juhina.

Nauka i Žižn

16. **Mis komponendi** lisamine pliiatsi grafiitsüdamiku segusse teeb sellest n-ö „keemilise pliiatsi“ (indelible pencil)?
17. **Mida saab arvutada kasutades Fultoni indeksit?**
18. Ameeriklane Frank J. Zamboni ehitas 1949 ühe imepärase masina. Suurem osa tänapäeval kasutatavatest masinatest kannabki Zamboni kaubamärki. Ka Tartus on selliseid masinaid, küll vist teise tootja poolt valmistatud. **Mis masinaga on tegu?**
19. **Mis auto on pildil?** Mark ja mudel (inglise keeles keemiline element + linn)?

20. Domeen on tähtede ja numbrite kombinatsioon, mis vastab kindlale IP aadressile ehk arvuti aadressile ülemaailmses arvutivõrgus (Internetis).
Näited: .org - esimese astme (tippdomeen) ccTLD domeen. CcTLD on igale riigile määratud tähekombinatsioon. Eesti oma on .ee. **Mis riigile on reserveeritud .eh?**

Kaunid kunstid

21. Rühmituse, mis asutati aastal 2002, algrakukesse kuulusid teenekad neokommunistid Toomas Kuusing, Tanel Päll ja Teet Raudsepp. Kõigil nimetatud seltsimeestel on märkimisväärseid teeneid Pärnu nn. uue laine maalikunsti esiletõusul selle aastatuhande alguses. Nüüd on meil kõigil avanenud ootamatu võimalus sisustada oma kauneid suvepäevi ning heita mõttes pilk tagasi lätete poole, nautida legendaarse kunstigrupi esimesi arglikke samme teel igavikku ja praeguste hallipäiste kunstiülesehitustöö veteranide kuldset pärandit. looming kubiseb nõukaaegsest paatosest ja võimatu on aru saada, kus lõpeb ironia, algab paroodia ja iseenese paroodia. Rühmituse nimi on pärit sotsrealist Arkadi Plastovilt, kelle samanimelise maali repro leidus Tiiu Viirandi "Kunstiraamatus Noortele" (1982). Ka maalidel on toleaeegsed noorkunstnikud kasutanud rohkesti tsitaate küll multikatest ja lasteraamatutest, samuti kadunud totaalriigi kunstist. Eks seitsmekümnendate teises pooles sündinutele võiski impeerium paista lõbustotaka multifilmina. Selline on juba kord elu, mis nagu üksildane rändaja oma kõhnas leivamärsis, viib meid otsekui mööda käänulist teerada läbi luidete, üle mägede ja niitude sünnist surmani. Mis rühmitus punktiirile sobib?

21

22

22. Teda (maali autorit, eluaastatega 1874-1951) võib pidada üheks olulisemaks 20. sajandi muusika uuendajaks nii helilooja, muusikateoreetiku kui ka heliloomingu õppejõuna. Ta tundis elavat huvi ka teiste loomevaldkondade vastu. Tema maale võib pidada välja-paistvateks sümbolismi ja ekspressionismi näideteks. Paljudele oma vokaalteoste kirjutas ta ise teksti. **Kes on pildil (ka helilooja 1885 - 1935) ja kes on autor ? 1 õige - 1 punkt**

23. Missuguses naljakas **teleseriaalis** mängisid pildil olevad isikud ca 35 a tagasi?

24. Tegemist on ühe tuntud Eesti koorilaulu omamoodi tõlkega. **Mis laul?** Vihjeks võiks ehk anda, et see pilt on tehtud Tallinnas juulis 2009.

[Cooled-run-nuck-ay, cooled-run-nuck-ay,
mil yew-up live soo cull-dal-leh]

1. [You vah-rah cully coy-doo-gah
soo pow-lay vade-seen pooR-yate-ah!
Seelm sees-kee cull-last vale ay nye
seed ew-leh kewr-gay, ew-leh kewr-gay lyne-teh mye.]

2. [Vale eek-kah vew-Ra eel-mah pier,
ay lay-ghee run-nah see-nee-veaR
sy led ew-leh eh-loo-meh-Reh vare,
cooss lew-pep ee-guf, lew-pep ee-guf lye-vah-tare.]

3 [Mah och-cun seen cooy va-sinned linned,
och ot-sat-too on meh-ray-pinned!
Ay tool moo lye-var lend-des are,
ay mee-nar ee-yal, mee-nar ee-yal run-dah saha!]

25. Missuguses **professionaalses teatris** mängib näitleja Jaanus Johanson? Sündinud 1956 ja töötanud alates lavakooli lõpetamisest 1978 küsitavas teatris. Lisaks näitlemisele on pidanud ka lavastaja, peadministraatori, valgustaja ja lavatöölise ametit. Lisaks olnud ka kodulinna volikogu saadik ja abilinnapea. Paljude rollide hulgas mänginud Näitlejat „Hamletis“ ja Sassi „Eesti matuses“, esinenud ka filmis („Püüton“, 2003)

Nii palju siis täna õhtul spordist

- 26. Nimetage Inglismaa jalgpalliklubi.** Klubi loodi 1892. aastal. Klubi kodustaadion on St James' Park. Nad on võitnud neli Football League First Divisioni meistritiitlit, kuus FA Cupi, 1 Inter-Cities Fairs Cupi ja 1 UEFA Intertoto Cupi. Praegune peatreener Alan Pardew on ametis 2010. aastast. Klubi on FC Põlva Lootos sõprusklubi.
- 27.** FIFA viimases edetabelis asub Eesti jalgpallikoondis 59.kohal. **Mitmedal kohal** asub FIVB rankingus Eesti meeste võrkpallikoondis? Me jagame seda kohta Sloveenia ja Rumeeniaga.
- 28.** Tokyo olümpiamängudel kuulus naiste 800 m jooksus prantslanna Maryvonne Dupureur, hollandlanna Gerda Kraani, ameeriklanna Dixie Willise ja korealanna Sin-Kim Dani kõrval medalinõudlejate hulka ka meie Laine Erik. Võitjaks tuli üllatuslikult sportlanna, kes oli seda distantsi enne olümpiamänge proovinud vaid viis korda. 400 meetri jooksus pidi ta Euroopa rekordi 52,2 püstitamisest hoolimata leppima Betty Cuthberti järel hõbemedaliga. 800 m finaalis üllatas ta ootamatult ilmnenu jõuvarudega nii ennast kui ka teisi-olümpiavõit tuli tol hetkel ametliku maailmarekordiga 2.01,1. See oli ka 22-aastase komeedi sportlaskarjääri viimane võistlus. **Kes?**
- 29.** Selle linna asutas 1190. aastal Bernhard II von Lippe kahe tähtsa kaubatee ristumiskohale. Oma asukoha tõttu oli linn keskajal tähtis ja õitsev Hansaliitu kuuluv linn. 30-aastase sõja tagajärjed kurnasid linna. Alles 19. sajandil toibus kogukond ja elanikkonna kasv pärast Teist maailmasõda mõjus linna arengule positiivselt. Viimase sõja käigus ei kannatanud linn õnneks palju. Renessansiajast on säilinud märkimisväärsed ehitised. Linn on palju panustanud vana linnasüdame tänapäevase elukorraldusega sidumiseks. Arhitektuuriliseks pärliks on Raekoda (15.-17. saj), kus tänaseni tegutseb vana apteek. Saksamaale nii iseloomulikud uhked vahvärkmajad kaunistavad linnapilti. 1978. aastal sai linn hea planeerimise ja mälestusmärkide hoidmise eest üleriigilise tunnustuse. Linnast leiab aga ka rahvusvaheliselt tunnustatud moodsa arhitektuuriga ehitisi. 1997. aastal tunnustas liidumaa arhitektidekoda linna just moodsa arhitektuuri eeskujuliku arendamise eest. Muide, linna praeguse asupaiga lähedal peeti 9. aastal kuulus Teutoburgi lahing. **Mis linnast on jutt? Eelnev eestikeelne tekst on võetud linna kodulehelt**
- 30. Kes on see olümpiavõitja (2002.a.) ja omanimelise rõivabrändi omanik?** Lisaks kullale on ta võitnud veel olümpiahõbeda Torinost, olümpiapronksi Nagano mängudelt ning ohtralt medaleid suusa MM-lt 1999-2003.

Ütle mulle ...

31. Käesoleva aasta suve lõpus ilmunud nimeraatu andmetel kannavad Eesti elanikud 70402 erinevat eesnime, 53000 neist on vaid ühel inimesel. Kõige rohkem elab Eestis Vladimireid - 12167, järgnevad Aleksandrid - 11447, Olga - 10480 ja Tatjana - 10302. Pingereas järgmised on kaks ehtsat eesti nime, üks mehe ja üks naisenimi. **Mis nimed? 1 õige 1p.**
32. **See koer** üks väiksemaid karjakoeri. Nad on aktiivsed, sportlikud ja intelligentsed koerad, keda algselt kasutati lammaste, hobuste ja lehmade karjatamisel. Nende kasv on optimaalne karja ajamiseks, sest nad ei saa loomade kapjadega pihta. Praegu on nad valdavalt seltsi- ja sportkoerad. Turjakõrgus 25,4 - 30,5 cm, kaal 10 - 12 kg. Värvused: ühevärviline punane, soobel, kollakaspruun või *black and tan*. Legendide kohaselt on nad "nõiutud" koerad. Mööda Walesi rohelisti künkaid vedasid nad haldjate ja nõidade tõldu, karjatasid nende loomi, olid väikestele rüütelitele hobuste eest. Ka praegu võib terane inimene näha nende õlgadel "võlusadulat". Koera nimi tuleneb kahest (kõmrikeelsest?) sõnast: kääbus ja koer.

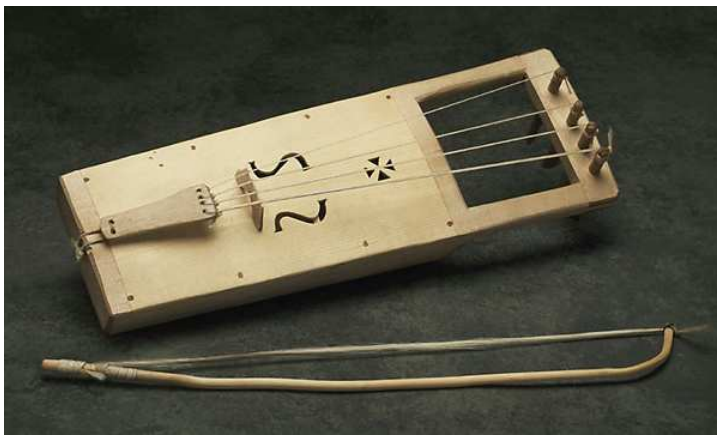
33. Pange tallinna murrakusse võrokeelne väljend „timahavva“

34. See kala kuulub loomariiki, keelikloomade hõimkonda, luukalade klassi ja meripuugiliste seltsi. Edasine liigitus sisaldab juba kalaliigi enda nime. Kala elab igal pool Euroopas Põhja-Hispaaniast kuni Uuralini. Teda leidub mitmes Mandri-Eesti veekogus. Ta on paikse eluviisiga põhjakala ja võrdlemisi väikese levimisvõimega, seega osutuvad ebasoodsate elutingimustega jõelõigud talle tihti levila laiendamisel ületamatuks takistuseks. Eestis kuulub küsitav kala looduskaitsealuste liikide III kategooriasse, kuid kogu maailmas arvatakse ta kõige vähem ohustatud liikide hulka. Küsitav on kuni kümne sentimeetri pikkune kala. Eestist Ahja jõest, 1987 aastal püütud suurim isend oli 13 sentimeetrit pikk ja kaalus 42,2 grammi. Ta on väga aeglase kasvuga kala. Kala keha on soomusteta, küll võib kehapiinal leiduda tahapoole suunatud väikeseid ogakesi. Kehal asub kaks seljauime, mis peaaegu on ühinenud: esimene lühem ja tugevate ogakiirtega, tagumine pikem ja pehmem.. Lõpuskaanest turritab välja üksik oga. Ta on laia peaga ja külgedelt lamendunud tagakehaga. Peaaegu kogu pea ulatuses on tihedate peente hammastega suu. Silmad asuvad kõrgel pealael. Eriti huvitavad on kala rinnauimed, suured ja lehvikutaoliselt ümardunud. Need ulatuvad kala päarakuni. Kala on pruunikas-hallikat värvi, tumedamate laikudega ja kohandunud veekogu põhjas varjatud eluviisiks. Kõhualune on heledam. Maikuus muutub isase tume värvus hoopis eredamaks, erkoranži äärega. Tal on oskus suhteliselt kiiresti oma värvust muuta. **Mis kala?**

35. Shetland Gue, Welsh Crwth, Bowed Lyre, Northern Bowed Harp - inglise keeles
die Streichleier - saksa keeles
stråkharpa - rootsi keeles
talharpa või tagelharpa - vormsirootsi murdes
joushikko või jousikantele - soome keeles

Mis nime all tuntakse seda pilli Eestis?

Sada saarelehte, tuhat ...

36. kutsutakse köögimasinat, millel on erineva paksusega lõikurid toiduainete viilutamiseks ning ribastamiseks. Idee on pärit Jaapanist ning seetõttu kutsutakse neid sageli ka "jaapani". Puuduv sõna eraldi võttes kujutab aga endast ühte instrumenti hoopis teisest eluvaldkonnast. **Millega on tegemist?**

36.

38.

38. Kes on pildil olev näitleja?

39. Mis aastaga on tegemist?

- Eurovisiooni lauluvõistluse võitis Prantsusmaa lauluga "Un Premier Amour"
- Canaverali neemelt saadeti orbiidile esimene televisioonisatelliit Telstar, mis hakkas edastama teleprogrammi Atlandi ulatuses.
- Eesti aasta sportlaseks valiti Paul Keres
- Sündisid Gunde Svan, Elmo Nüganen, Anu Saagim, Jodie Foster jpt.
- Surid Paul Viiding, Cyrillus Kreek, vend Vahindra, Eleanor Roosevelt, Niels Bohr, Hollandi kuninganna Wilhelmina jpt.
- Ilmus Bob Dylani esimene album

40. Kes laulab? Sündinud 5.05.1988 Põhja Londonis. 2009 a. omistati talle parima uustulnuka ja parima naisesityuse Grammy. Praeguseks ajaks on ilmunud temalt kaks albumit: „19“ ja „21“.

1. Venes – projekteerijate päev, Moskvast Moskva raamatupidajate päev
2. Elektri ülekande elektrijaama ja linna vahel
3. Jose de Sousa Saramago
4. Milton Friedman
5. Camille Saint-Saens

6. Preili
7. Agora, Kreekas tähendab agoraa koosoleku- või turuplatsi
8. Trasjanka
9. Tambov
10. Sviridov Georgi Vassiljevits

11. Raal
12. Lihunik
13. Lehis
14. Uku
15. Ahto Vesmes

16. Höbenitraat
17. Pikkuse järgi kala kaalu.
18. Jäähvimis- (puhastamis) masin
19. Mercury Milan (Hybrid)
20. Lääne-Sahara

21. Fašist lendas üle
22. Arnold Schönberg, Alban Berg
23. Faulty Towers
24. Kuldrannake, Aleksander Läte
25. Valmiera Draamateater

26. Newcastle United
27. 36
28. Ann Packer
29. Lemgo; käesolevast hooajast alates mängib Mait Patrail käsipalli Saksa klubis Lemgo TBV
30. Kari Traa, Norra vigursuusataja

31. Jüri, Tiina
32. Welch corgi, e.k. ka lihtsalt corgi
33. Sel aastal, käesoleval aastal
34. Võldas
35. Hiiu kannel

36. mandoliin
37. oka e. Mugul-jänesekapsas
38. Ed O'Neill
39. 1962
40. Adele (Adele Laurie Blue Adkins)